

'De verloren zoon'. Zo kennen we het verhaal het best. Maar tegenwoordig noemen we het vaak anders. Want het gaat niet alleen om die jongste zoon, maar ook om de oudste, zijn broer. En we zitten een beetje met dat woord 'verloren' in onze maag.

Toch is dat nu juist wel het thema waar het in dit hele hoofdstuk over gaat. Aan het begin schrijft Lucas dat *tollenaars* en *zondaars* bij Jezus kwamen en dat hij met hen at. Nou, dat vinden de Bijbeldeskundigen en de Farizeeën maar helemaal niets.

Want *tollenaars* en *zondaars* zijn mensen die zich van hun Bijbelregels maar weinig aantrekken. Met zulke mensen moet je niet omgaan. En dan *spreekt* Jezus niet alleen met hen, hij *eet* met hen. Mensen waar je mee eet, daar word je mee gezien, daar word je mee geïdentificeerd. *Jezus, dat moet een rabbi niet doen!* Bovendien: *die zondaars verander je toch niet meer. Dat is verloren moeite!*

Dan vertelt Jezus over *het verloren schaap, een verloren munt en de verloren zoon*. Die gelijkenissen zijn dus geen losse verhalen. Samen vormen ze een antwoord aan Farizeeën die vinden dat sommige mensen toch onherroepelijk *verloren* zijn. Of *verloren gaan*. Hier vertelt Jezus nu juist drie verhalen over *gevonden* worden. *Tollenaars en zondaars, verloren moeite? Afgeschreven mensen?*

Nee, zegt Jezus, niet afschrijven, aanspreken! Zoek ze op! Zoals de herder zijn ene verdwaalde schaap opzoekt. Zoals de vrouw haar ene verloren muntje zoekt. Als een schaap en een muntje al niet gemist kunnen worden, dan zeker mensen niet. Daar is iedereen in Gods ogen te kostbaar voor.

De jongste zoon in de gelijkenis wil zijn deel van de erfenis en hij wil weg. Hij gaat de wereld in. Vrij zijn. Ontdekken. Heerlijk als je geld hebt! Maar niet meer zo leuk als dat op is.

Op zijn zelf gekozen weg raakt hij verdwaald en in de goot. Tot 'ie uiteindelijk denkt: *alles beter dan dit*. Dan maar terug naar huis, desnoods als knecht. Als hij dan thuiskomt, dan staat zijn Vader op hem te wachten. Als hij zijn zoon ziet aankomen, loopt met open armen op hem toe en omhelst hem. Zoals zo prachtig verbeeld op dat schilderij van Rembrandt in onze eigen Rembrandt-ruimte.

Dan zegt de jongen hoe zijn verkeerde keus hem spijt. Zijn vader is daar blij mee. En dan - net als bij het terugvinden van het verloren schaap en van die verloren munt - is het dan feest!

Heel mooi. Maar de gelijkenis is nog niet afgelopen. Gelukkig! Want als het hierbij gebleven was, dan loop je de kans op een 'zie-je-wel-effect'. Wat ouderen – de meesten van ons – al lang wisten wordt hier bevestigd. Dat de jeugd eigen wegen gaat is mooi, maar ze hebben nog wel wat te leren. En ze boffen maar met milde ouderen die dan toch weer voor ze open staan... *Zo zie je maar...*

Dát is nou net niet de bedoeling. De gelijkenis gaat verder. Die oudste zoon is er ook nog.

Juist dat slot brengt ons weer terug bij het begin. De oudste zoon is niet blij met de mildheid van zijn vader. *Een feestmaal voor hem Vader? Dat is hij niet waard!*

Zoals de Farizeeën tegen Jezus riepen: *met tollenaars en zondaars eten Jezus? Dat zijn ze niet waard!*

De oudste zoon kan niet blij zijn met de aandacht van de vader voor zijn teruggekomen broer.

Zoals de Farizeeërs niet blij kunnen zijn met de aandacht van Jezus voor tollenaars en zondaars.

Ja, en de vraag is dan: is dat nou alleen kleingeestig? Of hebben ze toch ook wel een punt?

Nou, je kunt inderdaad vast zitten in je boosheid, in 'mopperen op een ander', zoals ze het in het verhaaltje van de kinderen net zeiden. Dan geef je niet alleen anderen geen kans, maar je houdt ook jezelf gevangen. En dat is uiteindelijk voor niemand goed. Die oudste zoon is ook een 'verloren ziel', als hij in zijn wrok vast blijft zitten.

Maar er is ook een andere kant. Is het niet wat onrechtvaardig makkelijk voor die ‘tollenaars en zondaars’? De Farizeeën hebben enorm hun best gedaan om Gods wet na te leven en die anderen leefden er vaak zonder God of gebod op los. En voor die jongste zoon: zijn broer heeft toch maar alle werk opgeknapt terwijl hij liep te flierefluiten van het geld van zijn ouders. Ik ken ook de situaties waarin de één jarenlang mantelzorger is voor een zieke ouder, en als na overlijden de erfenis verdeeld moet worden, dan staat ineens de verloren broer of zus weer op de stoep die nooit naar vader of moeder omkeek. Heel begrijpelijk dat je die er dan ook niet bij wil hebben. Dan is er geen reden voor een feestmaal.

Maar het kan toch niet de bedoeling van deze gelijkenis zijn dat je dat dan toch maar moet accepteren of geforceerd moet gaan vergeven... Nee. Zeker niet. Ook bij Jezus is er alle ruimte voor echte boosheid, voor verontwaardiging, voor wat onrecht is ook onrecht noemen. Fouten vergeven is bij hem nooit vanzelfsprekend en nooit ‘zomaar’.

Lucas vertelt aan het eind van zijn Evangelie dat Jezus op zijn moeilijkste moment, in alle onvoorstelbare pijn aan het kruis, bidt: *vader, vergeef hun, want zij weten niet wat ze doen*. Dat betekent dus dat Jezus Góð vraagt om de daders te vergeven. Er staan niet dat hij hen zelf vergeeft. Dat is te veel gevraagd. Daarom legt Jezus dat bij God. God om vergeving vragen voor anderen is hier het uiterste. Dat is het maximale dat Jezus kan opbrengen.

Soms leggen we elkaar en vooral onszelf zulke zware lasten op als het gaat om schuld of tekortschieten. En de kerk kon er vaak ook wat van, met dat deprimerende refrein van ‘jij bent niet goed genoeg’! Nou, als je dat moet geloven wordt het leven onleefbaar en het geloof ongeloofwaardig.

Jezus zelf laat zien: je telt voor God niet pas mee als je alles kunt vergeven. Je hoeft niet christelijk iedereen maar aardig te vinden. Er zijn nu eenmaal mensen waar je niet mee op kunt schieten. Of omdat ze gewoon niet aardig zijn. Of omdat je elkaar gewoon niet ligt. Of omdat anderen hun verantwoordelijkheid niet nemen en jou alles laten opknappen.

Die mensen kunnen er zijn. Ook in je eigen familie. Ook onder de broeders en zusters in je eigen kerk.

Maar als je dat gezegd hebt, dan valt er ook nog meer te zeggen. Waar het Jezus in de kern om gaat is: *Sluit niet uit dat mensen kunnen veranderen en sluit mensen niet op in onbreekbare hokjes*.

Hoer, tollenaar, Samaritaan, Farizeër. Turk, Marokkaan, Gelukszoeker, Profiteur. Die broer, die zus, die broeder, die zuster. Verloren moeite, verloren mensen.

Daar tegenin zegt Jezus: *schrijf mensen niet af. Zet ze niet in gedachten buiten Gods liefde en buiten jouw gebed*.

De jongste zoon had zichzelf afgeschreven voor dat hij zijn vader sprak.

De oudste zoon had zijn broer afgeschreven zonder dat hij met hem sprak.

De vader in de gelijkenis spreekt allebei zijn zoons aan. De jongste zegt hij: *jongen, ik heb jou niet afgeschreven, ook toen ik verdriet had over je keus. Schrijf ook jezelf niet af. Als je wil, kan je hier thuis zijn*. Tegen de oudste zegt hij: *jij bent altijd mijn kind geweest en dat zul je blijven, ook als je het moeilijk vindt je broer te vergeven. Als je wil, kan je hier thuis zijn*.

Drie gelijkenissen. De herder zoekt zijn schaap. De vrouw zoekt haar munt. De vader zoekt zijn zoons. Hartstochtelijk wil Jezus ons op het hart drukken: zo zijn wij de moeite waard voor God. Zo kostbaar zijn wij in Gods ogen.

Wie door die ogen meekijkt, zal nooit afgeschreven mensen zien.

Het zijn ogen die altijd weer wegen zoeken om wie verloren lijkt terug te vinden.

En als we komen zijn er open armen. Jij bent welkom.

Als we komen klinkt er een stem: als je wil, kan je hier thuis zijn.